

Trasaturi ale modernismului poetic romanesc

Ilustrarea trasaturilor unei arte poetice

Particularitatile de limbaj ale unei poezii moderniste:

Testament (Tudor Arghezi)

Introducere

Tudor Arghezi, poet important al perioadei interbelice, se individualizeaza printr-o opera poetica originala, care porneste de la traditionalism, dar adauga idei, atitudini si modalitati artistice moderne.

S-a spus despre opera sa ca apartine unei constiinte artistice framantate, prin necesitatea de a cauta si de a formula sensul creatiei artistice si rolul poetului, precum si existenta divinitatii. Astfel, Psalmii sunt creatii tipic filozofice, in care poetul isi exprima atitudini existentiale si cauta sa stabileasca o comunicare cu Divinitatea. Modernitatea acestor texte se justifica prin evocarea unor stari contradictorii ale eului liric, prin prezentarea situatiei dramatice a conditiei umane, care cauta contactul cu Dumnezeu intr-o lume desacralizata, ceea ce ilustreaza crestianismul in ruina, una dintre trasaturile poeziei moderne in opinia lui Hugo Friedrich.

Primul volum de poezii, Cuvinte potrivite, este reprezentativ pentru conceptia poetica argheziana prin incercarea de a exprima anumite idei originale, precum estetica uratului, rolul poeziei si al creatorului ei, valoarea estetica a poeziei si limbajul original. Toate aceste idei vor fi reluate si in volumul Flori de mucigai, care a sosit la momentul aparitiei prin realismul dur al poeziilor ce evocau experienta detentiei sau lumea triviala a periferiei. Volumul reprezinta o intoarcere a poetului in sine, pentru ca se recunoaste parasit de Divinitate si lipsit de sacru. El se pierde intre limitele unei umanitati dominate de promiscuitate, multe dintre texte fiind narative si evocand intamplari din lumea Inchisorii. Este un univers in care nimic nu rodeste, iar "florile de mucigai" sunt emblema mortii, a valorilor degradate. Volumul dezvolta estetica uratului, prezentata inca din poezia Testament, arta poetica a volumului de debut.

Justificarea caracterului de arta poetica al poeziei

In primul rand, textul reprezinta o arta poetica prin formularea propriilor convingeri despre arta literara si despre rolul poetului. Modernitatea reiese din accentul asupra rolului fundamental al poetului si asupra relatiei acestuia cu lumea, cu opera sa. Arghezi exprima valoarea estetica a poeziei prin faptul ca orice cuvint poate deveni poetic daca este "potrivit". Mai mult decat atat, poetul preia conceptia lui Baudelaire in ceea ce priveste estetica uratului, acreditand ideea ca si uratul sau grotescul pot fi estetice. Poezia veritabila este cea care se obtine printr-un proces de transfigurare a limbajului obisnuit, iar poetul adevarat trebuie sa aiba nu numai talent, ci si

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

capacitate de a depune efort creator ("truda"), pentru a realiza o creatie originala.

Trasaturile moderniste ale textului

Tema poeziei este, asadar, creatia, reprezentata sub forma unui testament, asa cum sugereaza si titlul. Este exprimata in acest fel necesitatea gestului unei mosteniri spirituale pe care poetul este obligat sa o lase posteritatii. Aceasta idee va si dezvoltata inca din primele versuri: "Nu-ti voi lasa drept bunuri dupa moarte/Decat un nume adunat pe-o carte"). Cartea are o valoare initiatica pentru posteritate, cumulatand experienta perdecursorilor: "Cartea mea-i, fiule, o treapta."

Avem de-a face, prin urmare, cu un lirism de tip subiectiv, asa cum arata adresarea directa, prin intermediul monologului liric. Eul liric este prezent in text prin pronumele de persoana I singular si plural ("eu", "noi") si prin verbele la persoana I ("facui", "am iscat"). Ipostazele acestuia sunt diverse: Tatal-fiul, robul-domnul ("Robul a scris-o, domnul o citeste"), ceea ce implica relatia cu posibilul destinatar.

Evidentierea relatiei dintre fondul de idei si mijloacele artistice/ Caracteristicile limbajului poetic in raport cu secventele textului

Din punct de vedere compozitional, poezia este structurata in sase strofe inegale, avand ca element-cheie metafora cartii. Termenul se va repeta sub diferite forme in toate strofele, exprimand ideea unei acumulari spirituale, a unei legaturi permanente intre predecesori si urmasi: "Ea e hrisonul vostru cel dintai."

Astfel, inca din prima strofa, este redata ideea importante creatiei artistice, produs al eforturilor conjugate ale "strabunilor" eului poetic si ale urmasilor acestuia. Prezenta unor obiecte ale existentei taranesti arhaice exprima truda, cautarea, efortul acumularilor treptate: "Prin rapi si gropi adanci/ Suie de batranii mei pe branci". Cartea devine, deci, o treapta, spatiu determinat al cunoasterii, fiind plasata pe o scara evolutiva. Verbul la timpul viitor si forma negativa "nu-ti voi lasa" sustin caracterul programatic al textului, iar formularea la persoana I sugereaza responsabilitatea asumata de poet fata de cei pe care li reprezinta.

Aceasta imagine a solidaritatii cu lumea rurala va fi dezvoltata si in strofa a doua, prin metafora "osemintelor varsate in mine". Este o imagine artistica care exprima legatura poetului cu stramosii, al caror efort il sublimeaza prin creatie.

Strofa a treia continua jocul timpurilor verbale prin plasarea in primul vers a conjunctivului cu valoare de indemn: "Ca sa schimbam acum Intaia oara/Sapa-n condei si brazda-n calimara". Aceste metafore ale existentei rurale se suprapun peste cele ale existentei poetice: "sapa" si "brazda" evoca lumea muncii taranesti, existenta materiala, iar "condeiul" si "calimara" prezinta lumea muncii intelectuale, existenta spirituala. Metafora "sudairea muncii" si asocierea "sapa-condei" exprima saltul realizat din planul acumularilor materiale in plan spiritual. Versurile "Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite/Eu am ivit cuvinte potrivite" intra intr-o relatie de opozitie, prin intermediul unor metafore ce exprima izvoarele creatiei poetice. De asemenea, termenului "poezie" li sunt asociate alte metafore precum "versuri si icoane", "muguri si coroane", "miere", organizate

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

tot antitetic: "Facui din zdrente muguri si coroane/ Veninul strans l-am preschimbat In miere". Actul creatiei poetice nu presupune doar inspiratie divina, ci si efort uman, iar demersul poetului este de transfigura estetic anumite aspecte ale realitatii degradate, anticipand estetica uratului.

Izvoarele creatiei artistice sunt sugerate prin alte metafore precum "ocara", "cenusa mortilor din vatra", care prin concretetea lor plasticizeaza sensul abstract al actului creator In plan spiritual.

In plus, enumeratia "bube, mucegaiuri si noroi" concentreaza Intr-o serie de metafore estetica uratului: "Din bube, mucegaiuri si noroi/Isca-am frumuseti si preturi noi". Este o alta relatie de opozitie care exprima ideea ca arta sublimeaza uratul si suferinta si devine o modalitate de amendare a raului. Limbajul este, asadar, elementul fundamental de originalitate al lui Arghezi, care da dreptul de a fi poetice chiar si cuvintelor asa-zis compromise. Eugen Lovinescu aprecia ca valoarea lui Arghezi consta tocmai In ineditul expresiei literare.

Ultima strofa are In centru o alta definitie metaforica a actului de creatie a poeziei, care devine In egala masura har si mestesug: "Slova de foc si slova faurita/ Imperecheate-n carte se marita". Se sugereaza astfel ca In efortul creator este necesara atat expresia spontana, semn al autenticitatii ("slova de foc"), cat si expresia lucrata, semn al mestesugului, al efortului ("slova faurita"). Creatia artistica este, prin urmare, atat un produs al inspiratiei, cat si un produs al efortului creator.

Nu In ultimul rand, la nivelul limbajului, nivelul stilistic si cel lexical sunt cel mai bine evidentiate. Astfel, modernitatea rezulta din introducerea In lexicul textului a cuvintelor considerate pana atunci nepoetice, care dobandesc valente estetice: "bube, mucegaiuri, noroi". Epitetul/asocierile insolite ("seara razvratita"), alaturarile neasteptate de neologisme si cuvinte vechi ("Odrasla vie-a crimei tuturor", "E-ndreptatirea ramurei obscure"), sintaxa arhaica a textelor sacre, limbajul monahal In texte laice ("Ea e hrisovul vostru cel dintai/Al robilor cu saricile, pline"), ancorarea Intr-un spatiu terestru, al materialitatii, In opozitie cu aspiratia spre Inalt a romanticilor ("Facui din zdrente muguri si coroane/Veninul strans l-am preschimbat In miere/Lasand Intreaga dulceza lui putere"), insolitul imaginilor poetice ("Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite/Eu am ivit cuvinte potrivite"), cuvintele si expresiile populare ("branci", "plavani", "rapi") reprezinta elemente de modernitate ale poeziei la nivelul limbajului. Sunt termeni cu sonoritati dure, care sugereaza asprimea existentei si efortul cautarii artistice, ilustrand estetismul viziunii artistice In opozitie cu "vulgaritatea" lexicului.

Versificatia este la limita Intre traditie si modernitate prin pastrarea rimei Imperecheate contrabalansata de dispunerea versurilor In strofe inegale, cu ritm si masura variabile.

Exprimarea unui punct de vedere In legatura cu semnificatia textului
Toate acest elemente conduc la concluzia ca poezia Testament este o arta poetica moderna, o poezie care are caracteristicile modernismului literar, un model pentru orientarile poetice interbelice.

Modernismul unui text liric de Lucian Blaga/raportul autor-eu liric

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Eu nu strivesc corola de minuni a lumii

Incadrarea autorului In context

Lucian Blaga este o figura aparte In peisajul liricii interbelice: volumele sale marcheaza o detasare atat de tematica rurala sociala specifica poetilor ardeleni precum Octavian Goga sau George Cosbuc, cat si de linia simbolista deschisa de Macedonski, de la care se revendica ceilalti poeti moderni interbelici, precum Bacovia sau Arghezi. Format la Viena, In anii miscarilor de tip Secession sau Jugendstil, Blaga se realizeaza, cel putin In primele volume de poezii si In primele drame, la estetica expresionista.

Expresionismul este o miscare culturala ce se dezvolta In Germania In primele decenii ale secolului al XX-lea, mai precis Intre 1911 si 1925, initial In artele plastice, apoi si In literatura, ca reactie Impotriva amenintarii cu razboiul, a alienarii individului prin excesul de tehnicism, a vietii artificiale si a standardizarii sufletului, carora le corespund drama impasului metafizic, senzatia de pierdere In haos, persentimentul iminentei unei catastrofe universale. Astfel, remediile sunt de cautat In coborarea In mit si anistorie, In timpurile originare, In primitivitatea rurala, arhaica, primordiala.

Teoretizata initial de W.Worringer prin referire la operele plastice ale lui Munch sau Van Gogh, iar la noi de Blaga In Fetele unui veac, atitudinea creatorului expresionist nu este una pasiva, supusa obiectului pe care sa-l Inregistreze cu fidelitate, ci se caracterizeaza prin raportare la absolut, prin vizionarism, tensiune extatica, prin transcenderea realitatii spre un dincolo care reface posibila comuniunea cu misterul cosmic. De aceea se accentueaza fondul emotional, crearea unor tensiuni puternice si se prefera eroii zbuciumati, iar limbajul se caracterizeaza prin stil exploziv (In locul celui descriptiv), prin Incarcatura revelatorie a cuvintelor ce devin simboluri ale unei realitati mai puternice.

Forta inovatoare a poeziei lui Blaga vine, prin urmare, din parasirea vechilor teme si motive ale literaturii ardeleni si din afilarea la curentele de acuta sensibilitate europeana. Poezia sa este una de cunoastere, de discutare a raportului Intre eul liric si univers, este strabatuta de marile Intrebari ontologice, formulate metaforic, Intr-un limbaj interiorizat, ce se caracterizeaza prin forta sugestiei. La nivel tematic, expansiunea eului, jubilatia dionisiaca, nelinistea, tristetea metafizica, germinatia universala, resurectia erosului la apusul vietii, setea de extinctie, marea trecere, somnul si tacerea ca unice modalitati de reintegrare In ritmul cosmic originar sunt numai cateva din constantele liricii blagiene.

Pe de alta parte, prin afilierea sa la revista Gandirea, Blaga intra In contact cu estetica traditionalista, de care se detaseaza Insa: cel mult putem vorbi de o recuzita traditionalista In poezia blagiana, dar filtrata de viziunea moderna, astfel Incat opozitia rural (patriarhal)-citadin nu trebuie Intelesa In sens social sau istoric, ci la nivel spiritual. Spatiul rural permite reintegrarea In echilibrul universal, reda plinatatea fiintei originare, pe cand spatiul citadin condamna la o existenta fragmentara, la "treaza tristete si la superficialitatea lucida".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Motivatia apartenentei la directia modernista a poeziei

Unul dintre cele mai cunoscute texte blagiene programatice este *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, poezie ce deschide volumul de debut din 1919, *Poemele luminii*, desi initial este publicata in revista *Glasul Bucovinei*, in ianuarie, apoi in *Renasterea romana*, doua luni mai tarziu. Poezia este expresia viziunii artistului asupra universului si anticipa teoriile din eseurile *Eonul dogmatic* sau din *Trilogia cunoasterii*. Desi principala vocatie a scriitorului este cea de poet, Blaga este si autorul unui sistem filozofic in care ideea centrala este perceperea universului ca o mare taina, fata de care doua atitudini sunt posibile: una dintre ele poarta numele de cunoastere paradisiaca si se defineste prin numirea obiectelor, prin limitarea lor la concept, este o cunoastere empirica, analitica, rationala, logica in ultima instanta, indepartand omul de emotia participarii la misterul universal. Respingand acest demers, Blaga alege cunoasterea de tip luciferic, intuitiva, simpatetica, poetica, participativa, care separa obiectul in doua parti, cea vizibila (fanica) si cea tainuita (criptica), intentia fiind de a potentia partea ascunsa, astfel incat sa se regenereze misterul lumii primordiale. In termenii din eseu *Eonul dogmatic*, prima modalitate de luare in posesie a universului este numita plus-cunoasterea, iar cea de-a doua minus-cunoasterea. Fara a fi numite prin aceste sintagme, cele doua tipuri de cunoastere sunt definite la nivelul imaginarii poetice inainte de cristalizarea sistemului filozofic blagian, in poezia citata.

Un prim element definitoriu pentru lirismul acestui autor este specificul raportului dintre autor si eul liric. In cazul dat, acesta se explica astfel: autorul este Lucian Blaga, autorul concret desemnand persoana reala din perioada interbelica a literaturii romane, iar autorul abstract fiind creatorul universului liric din volumele ce poarta semnatura poetului; eul liric este o proiectie a autorului abstract in text, iar textul fiind o arta poetica, ipostaza eului liric este cea de creator. Acest raport nu este unul de identificare, dupa cum nici in romanele moderne cu naratiune la persoana I nu exista identificare intre autor si personaj - narator (Camil Petrescu si Stef Gheorghidiu). Totusi, prin vocea eului liric Blaga isi expune propria viziune asupra Universului, asupra luarii in posesie a acestuia prin cunoastere.

In al doilea rand, textul este o arta poetica deoarece prezinta crezul artistic al lui Lucian Blaga, conceptia lui despre poezie si menirea artistului in relatie directa cu misterul cosmic, astfel incat tema poemului este definirea unui raport intre eul liric si univers.

In plus, titlul contine o metafora revelatorie prin care este definit universul ca o mare taina, ca o entitate desavarsita: "corola de minuni" trimite la ideea de perfectiune prin raportarea la forma circulara ("rotunjimea plina"-Gaston Bachelard), dar si la mister prin continutul semantic al substantivului "minuni", fenomene inexplicabile pe cale rationala. De asemenea, titlul cuprinde si marci ale eului liric: pronumele si verbul la persoana I si emfatare ("eu nu strivesc"), astfel incat poezia se incadreaza in tipul de lirism subiectiv.

Evidentierea specificului limbajului si al expresivitatii prin analiza secventelor

La nivelul constructiei discursului liric, poemul este structurat in 3 secvente. Incipitul este format din

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

primele 5 versuri, ce definesc cunoasterea de tip luciferic/poetic prin detasarea de un demers opus, raportat la rational (mintea). Remarcam reluarea titlului In versul initial si preferinta pentru verbe la forma negativa ("nu strivesc", "nu ucid") pentru a accentua opozitia Intre cele doua tipuri de cunoastere si pentru a condamna indirect efectul de anulare a misterului cosmic la nivelul cunoasterii empirice. Metaforele plasticizante ("ochi, flori, buze, morminte") reprezinta manifestari ale tainelor In Univers, trimitand la totalitatea experientelor de luare In posesie a realitatii: vizuale, tactile, olfactive, la fragilitatea existentei, la iubire, cunoastere sau moarte, dar si la teluric ("flori"), spiritual ("ochi"), lumea cuvintului ("buze"), lumea mortii ("morminte").

In cea de-a doua secventa este dezvoltata opozitia dintre cunoasterea de tip luciferic, poetica si cea de tip paradisiac, stiintifica, opozitie accentuata prin comparatia ampla cu luna, motiv literar ce nu mai reprezinta astrul tutelar, protector al cuplului din poezia romantica, ci un simbol care potenteaza misterul, partea criptica a existentului. O serie de motive se regasesc In campul semantic al ideii de taina: "vraja nepatrunsului ascuns", "adancimi de Intuneric", "taina noptii", "Intunecata zare", "sfant mister", caci eul liric refuza claritatea regimului diurn In favoarea regimului nocturn, care permite integrarea fiintei individuale In Totul cosmic.

Ultima secventa cuprinde motivatia cunoasterii de tip luciferic, respectiv iubirea: la baza demersului cognitiv al artistului sta afectul. Prin iubire, omul poate restabili corespondente Intre Univers si sine, simtindu-se un fragment dintr-un mister ce se autoregenereaza continuu. Astfel, poetul devine el Insi o forma de manifestare a tainei.

Relatia de opozitie este vizibila In raport cu ideea principala a poemului -anume diferenta dintre cele doua tipuri de cunoastere (luciferica si paradisiaca) -si se realizeaza prin formele verbale alese (gradatia "nu strivesc", "nu ucid", "sporesc", "Imbogatesc", "iubesc" pentru cunoasterea luciferica, "strivesc", "ucid", "sugruma" pentru cunoasterea paradisiaca) sau prin determinantii substantivului "lumina" ("lumina mea" / "lumina altora"). Astfel, pe langa recurenta succesiunii de motive "flori, ochi, buze, morminte", putem vorbi despre laitmotivul luminii, ce semnifica In acest poem cunoasterea. Motiv central al Intregului volum, el va permite alte echivalari In poezii precum Lumina raiului (stralucire, sacralitate), Lumina (elan, forta, vitalism, elan, iubire, pricipiu generator de viata), Vreau sa joc! (avant spre Inalt), Pax magna (puritate). Prin urmare, lumina este o metafora revelatorie cu multiple conotatii, capatand forta cuvintelor magice, a logosului creator. Relatia de simetrie se realizeaza prin repetitia seriei de metafore plasticizante: "ochi, flori, buze, morminte", ca si prin titlul care se repeta In primul vers, acestea constituind elementele de recurenta al poemului.

Nu In ultimul rand, o trasatura ce individualizeaza poezia lui Blaga este preferinta pentru cuvinte-imagini, ce vor genera metafore revelatorii In volumele urmatoare: taina, mister, lumina, noapte, vraja, mister, a iubi. Cum a numi reprezinta In viziunea poetului a limita, a vaduvi de puterea sacra, autorul confera cuvintului harul original, reIntregindu-l, reInvestindu-l cu puterea creatoare. Poetul devine astfel "un mantuitor al cuvintelor", care le "scoate din starea lor naturala si le aduce In satrea de gratie", dupa cum se autodefineste.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Elementele expresioniste din poezie sunt, asadar, urmatoarele: raportarea eului la perspectiva cosmica, eliberarea afectului ce sta la baza demersului artistului, metafora revelatorie ce domina imaginarul poetic, libertatea prozodica si nu In ultimul rand natura decorativa, emblematica, hieroglifica a imaginilor poetice, amintind de gustul pentru decorativ al artistilor plasticii secesionisti (motivele vegetale precum corola, florile).

Incheiere

Astfel, prin Lucian Blaga poezia interbelica romaneasca cunoaste o experienta inedita, desi nu singulara (Aron Cotrus, B. Fundoianu In poezie, Vasile Voiculescu, A. Maniu si G.M. Zamfirescu In teatru sau Ion Vinea, Ion Calugaru si Felix Aderca In proza sunt enumerati de Ov. S. Crohmalniceanu ca fiind reprezentanti ai expresionismului romanesc). Prozele autobiografice Hronicul si cantecul varstelor sau Luntrea lui Charon si dramele expresioniste Mesterul Manole, Zamolxe, Cruciada copiilor, Tulburarea apelor completeaza tabloul creatiilor blagiene, facand din autorul ardelean una dintre prezentele cele mai active din epoca.